



УДК 271.222(497.11)-523.6-788:929

DOI: 10.5937/sabornost2216109I

Оригинални научни рад

Дарко Ивановић

Народна библиотека „Радоје Домановић“, Велика Плана

## Монаштво моравско-ресавских манастира, I (Томић, Златенац, Радошин)

**Abstract:** За четири активна манастира на десној обали Велике Мораве (Томић, Златенац, Радошин и Миљков манастир) можемо рећи да припадају групи моравских манастира, иако се убрајају у ресавске манастире. Ови манастири имају заједничко средњовековно порекло, а прва три наведена имају скорију обнову (обновљен статус манастира Томић 1992, Златенца 1980. и Радошина 1966. године). Миљков манастир је много раније обновљен, крајем XVIII века и поново 1856. године. Наведени манастири имају сестринство, мада су раније имали малобројне монахе, осим Миљковог манастира који је у периоду између два светска рата имао бројну братију.

**Key words:** Томић, Радошин, Златенац, монаси, монахиње.

Станоје М. Мијатовић, који је почео испитивање Ресаве 1907. године, а допунио их 1926. године, записао је многа предања, међу њима и она о црквинама и манастириштима. По предању, некада је било много цркава и манастира дуж десне обале Велике Мораве, иако се ова област називала „ресавском Светом Гором“. Обновљена су четири активна манастира, најпре манастир Миљково, потом Родошин, Златенац и Томић.

Шта ови манастири имају заједничко? Прво, налазе се на обали Велике Мораве, друго — заједничко ресавско црквено-културно обележје и вековну повезаност са Манасијом. Данас су сви женски манастири. Поред тога, већина манастира је недавно обновљена, осим Миљковог манастира који је поново „певао“ од 1856. године, када га је обновио и дао му данашњи облик Хаџи Пантелејмон (Хаџи Пане).<sup>1</sup>

Задатак овог рада је приказ монаштва ових манастира. Међутим, потребно је то урадити у два дела, углавном због неуједначености архивске грађе и литературе, пошто су неупоредиво бројни подаци о Миљковом манастиру у односу на остала три манастира (Томић, Златенац и Радошин).

<sup>1</sup> Мијатовић, 1930, стр. 159.

## Манастир Томић

Манастир Томић, посвећен Светом Апостолу Томи, смештен је на десној обали Велике Мораве, у атару села Војска (Општина Свилајнац). Он је први у низу Моравске Свете Горе идући низводно овом реком. Потом се нижу остали манастири: Златенац, Радошин и Миљков манастир.

Не постоје сигурни подаци о називу и времену изградње манастира. Станоје Мијатовић је записао предање о богоугодној браћи Тути, Јакову, Томи, Златку и сестри Ради, који су надомак Мораве, од села Глоговца до Црквенца подигли себи по једну задужбину, манастир или цркву. Дакле, по њему, Тома је подигао манастир Томић. По другом предању, поред Мораве било је 12 задужбина, а Томић је намењен Христовом апостолу Томи.<sup>2</sup>

Непознато је и време изградње манастира, мада се сматра да је подигнут у време деспота Стефана Лазаревића, у доба формирања новог слоја властеле. Тако да се може претпоставити да је ктитор неки млади властелин, можда именом Тома.

Први писани помен овог манастира потиче из првог Браничевског тефтера (1467). Према Момчилу Стојаковићу, манастир Идин налазио се у селу Војска (тимар Мустафе, диздара тврђаве Ресаве), које је тада имало 32 куће, прелаз преко Мораве (вероватно скелом) и манастир са црквом, који је био сиромашан, што се види по минималном плаћању годишњег пореза од само 20 аспри. У овом селу је пописан и „поп Добривој“.<sup>3</sup> У време султана Мурата III манастир је постојао са само једним монахом. Потом је манастир неколико пута рушен, углавном у време устанака српског народа.<sup>4</sup>

## Монаштво

**Арсеније, Виктор и Димитрије Пешић.** Имена првих српских монаха сазнајемо из извештаја Максима Ратковића, егзарха београдског митрополита (1733), дакле, из времена аустријске окупације северне Србије (1718 — 1739). Тада је село Војска припадало парохији манастира Ресаве, а целу парохију су опслуживала три јеромонаха — Арсеније, Виктор и Димитрије Пешић — који имају заједничко порекло (Херцеговина), монашење (манастир Морача) и сва тројица су раније били мирски свештеници:<sup>5</sup>

**Мојсеј.** Манастир Томић је вероватно обновљен почетком прве владе кнеза Милоша Обреновића (1815–1839). Забележено је да је после искључења калуђера Мојсеја укинут манастир (1832), а у цркви су служили свештеници војштанске парохије, све до 1992. године, када је епископ браничевски

<sup>2</sup> Мијатовић, 1930, стр. 158.

<sup>3</sup> Стојаковић, 1987, стр. 218–219

<sup>4</sup> Исто.

<sup>5</sup> Думић, 2018, стр. 369–383.

Сава вратио статус манастира са братством.<sup>6</sup> Потом су га мештани попра-вљали, али недовољно.

**Николај** (Милорад Микић). Први монах обновљеног манастира Томић био је Николај, који се као искушеник замонашио у малу схиму у Витовници 10. маја 1992. године од браничевског епископа Саве.<sup>7</sup> Постављен је старешину манастира у оснивању. Рођен је у Главичици 9. јуна 1934. године. Завршио је 8 разреда основне школе у родном селу и трговачку школу у Новом Саду (1965). После краћег служења у манастир Томић (црквена служба, општи послушник 1992/93) отишао је у манастир Света Петка.<sup>8</sup>

**Теодосије** (Младен Душанић, 1964–1993). Он је као искушеник замонашен у чин расе и камилавке (1993).<sup>9</sup> После краткотрајне службе, трагично је настрадао у Крушевцу. Сахрањен је на малом монашком гробљу.<sup>10</sup>

**Глигорије** (Миловановић). Монах Глигорије је рођен 1898. године у селу Претоке код Кнића.<sup>11</sup> И он се кратко задржао у овом манастиру.

**Јаков** (Млађен Ђајић). Монах Јаков је рођен у Феризовићима (Босна) 15. новембра 1958. године. Замонашен је у расу у Витовници 8. новембра 1984. године од игумана Тадеја Штрбуловића. Потом га је епископ браничевски Хризостом рукоположио у чин ђакона 27. јануара 1985. године и наредног дана у чин јеромонаха.

О. Јаков је одликован црвеним појасем 1988. године. Треба рећи и да је завршио студије на Економском факултету (1982). Био је сабрат у Витовници и Томићу (у црквеној служби, дужност опште послушање).<sup>12</sup> У овом другом манастиру постављен је за настојатеља 1993. године.<sup>13</sup> Повремено је обављао и парохијску службу.

**Јелисеј** (Светомир Милутина Радојичић). О. Јелисеј је рођен у крњевачкој богомољачкој породици 1916. године. После монашења најпре је служио као монах у тимочком манастиру Буково код Неготина, а од 1993. године у Томићу.<sup>14</sup> У Томићу је поред цркве затекао кућу са само два одељења. Његовим залагањем и уз помоћ свилајначке и јагодинске општине и верног народа, изграђен је парохијски дом, уведена је струја, телефон и постављен водовод. Засадио је сто стабала ораха и воћа, потом и цвеће.

<sup>6</sup> Гласник СПЦ, 9/1993, стр. 174.

<sup>7</sup> Гласник СПЦ, 9/1993, стр. 172.

<sup>8</sup> Књига монаха..., стр. 228.

<sup>9</sup> Гласник СПЦ, 9/1994.

<sup>10</sup> Надгробни споменик на томићком монашком гробљу.

<sup>11</sup> Исто.

<sup>12</sup> Књига монаха..., стр. 225.

<sup>13</sup> Гласник СПЦ, 5/1993, стр. 78.

<sup>14</sup> Исто, 5/1994, стр. 80.

Упокојио се у паланачкој болници 24. децембра 2004. године.<sup>15</sup> Сахрањен је на крњевачком гробљу Церје.<sup>16</sup>

**Серафим** (Богдан Тошић). О. Серафим је рођен 28. децембра 1944. године у Лопатању, селу код Осечине. Завршио је Природно-математички факултет у Београду (1970). Замонашен је у расу (расофор) 3. јануара 1998. године од игумана Тадеја Штрбуловића. Потом је рукоположен у чин ђакона 12. новембра 2000. године<sup>17</sup> у Витовници и у чин јеромонаха 30. новембра 2002. у манастиру Томић, оба пута од епископа браничевског Игнатија.<sup>18</sup> Премештен је из Витовнице у Брадачу већ 27. јула 2002. године, потом је 3. децембра 2005. године постављен за старешину манастира Томић. Тада је дочекао сестринство и предао кључеве оцу Николају. Исте године вратио се у манастир свога монашења, као намесник (Витовница). После добијеног канонског отпуста за Епархију шумадијску, 22. августа 2007. године отишао је у Пиносаву код Кусатка, а касније у Лепенац код Бруса.<sup>19</sup>

**Николај** (Новак Руменић). Томић је током првих 13 година био мушки манастир, са једним или два монаха, све до краја 2005. године, када је по благослову епископа Игнатија (Мидић), о. Николај са сестрама основао женски манастир. Затекли су запуштен и ороноу манастир. Одмах су почели да обнављају и реновирају стари конак, Цркву Светог апостола Томе, капелицу (посвећена Св. Спиридону Чудотворцу), трпезарију (посвећена Похвали Мајке Божије) итд. Цркву су живописали фрескама. Изграђен је нови конак, црква Св. Јована Кронштанског (2. јануар и 14. јун), урађена зидна ограда, звонара са продавницом, палионица у доњем летњиковцу, гостинско-сестрински конак, радионица, помоћне зграде, мала фонтана итд.<sup>20</sup> Фасаде свих манастирских објеката су у бордо боји, које се уклапају са црвеном бојом камене зидне ограде, моста, бунара и чесме. Сви ови објекти су у порти, која је засађена цвећем, бананама и дрвећем. Све ово са регулисаним потоком и шумским окружењем пружа предивну слику. Треба додати гостољубивост и духовност духовника, настојатељице, монахиња и искушеница.

Протосинђел Николај је рођен у Смедеревској Паланци 1. фебруара 1972. године. Замонашен је у малу схиму 23. априла 2005. године у Валаамском манастиру, у Русији, од схи-игумана Серафима Бародела. Крајем исте године дошао је са сестрама у манастир Томић, где их је организовао, био им духовник и исповедник (и данас). Већ 2006. године рукоположен је у чин јеромонаха у пожаревачкој Саборној цркви од епископа Игнатија (Мидић)

<sup>15</sup> Исто, 3/2005, стр. 78.

<sup>16</sup> Казивање Добрице Радојичића из Крњева.

<sup>17</sup> Књига монаха..., стр. 235.

<sup>18</sup> *Саборносї*, 1–4/2002, стр. 171.

<sup>19</sup> Књига монаха..., стр. 235; *Гласник СПЦ*, 4/2006, стр. 118.

<sup>20</sup> Казивање настојатељице — мати Сергије.

и од тада је у овом манастиру свештенослужитељ.<sup>21</sup> Најпре је замонашио сестру Сергију, потом и остале сестре.

**Сергија** (Вања Петровић). Настојатељица — мати Сергија је рођена 25. маја 1979. године у Лозници. Завршила је Факултет примењених уметности. Замонашена је 26. априла 2014. године у малу схиму од јеромонаха Николаја (Руменић), с благословом епископа Игнатија (Мидић). Од краја 2005. године борави у манастиру Томић као настојатељица.

Сестринство (октобар 2022): настојатељица Сергија; монахиње Стефанида (Чолић), Софронија (Мартинова), Михаила (Видовић), Нектарија (Пољак); искушенице Даница Луковић и Марија Вуловић и духовник, протосинђел Николај.

**Стефанида** (Бисерка Чолић). Монахиња Стефанида је рођена 30. августа 1966. године у Крушевцу (родом од Бруса). Завршила је средњу хемијску школу. Замонашена је у расу 26. априла 2014. године у манастиру Томић од дан. протосинђела Николаја (Руменић; духовник). И данас служи у истом манастиру.<sup>22</sup>

**Софронија** (Мартинова) је Рускиња, у монаштву расофорна. Дошла је у манастир Томић 2013. године. Налази се у истом манастиру.

**Михаила** (Видовић). Монахиња Михаила раније је служила у Лешју (од 2004. године), потом од 2019. године у манастиру Томић, где се и данас налази.

**Нектарија** (Пољак). Монахиња Нектарија је дошла у манастир Томић из манастира Радошин 2022. године.

Поред данашњег сестринства, раније је у манастиру Томић служило још неколико монахиња: Михаила (Јовичић), Текла (Зорић) и Катарина (Станојевић).

**Михаила** (Јовичић). Монахиња Михаила (1953 — 7. август 2013) дошла је у манастир Томић средином 2013. године из манастира Лешје (тамо је од 2004. године). Упокојила се већ после непуна два месеца. Сахрањена је на малом томићком монашком гробљу.

**Текла** (Зорић). Монахиња Текла је дошла у манастир Томић из манастира Ђунић, као расофорна. Потом је владика Игнатије (Мидић) замонашио у малу схиму, тј. рукоположио 5. јануара 2011. године и поставио за настојатељицу истог манастира. Отишла је из Томића после добијеног канонског отпуста за Митрополију црногорско-приморску 10. јуна 2013. године.

**Катарина** (Катарина) Станојевић. Сестра Катарина је после краткотрајног боравка у манастир Томић, премештена у манастир Миљково.

<sup>21</sup> Књига монаха..., стр. 198.

<sup>22</sup> Казивање монахиње Стефаниде.

На крају, да кажемо да се у прошлости манастира Томић уочавају два периода. У првом, као мушки манастир са једним или два монаха таворио је, а у другом, са женским монашtvом и духовником Николајем (Руменић) доживљава велики успон. Треба рећи да је изградњом сеоске цркве у Војсци, Црква Светог апостола Томе (Томић) постала типично манастирска црква, удаљена неколико километара од села.

### Манастир Златенац

Манастир Златенац, трећи активни манастир идући низводно Великом Моравом, на самој обали ове реке, налази се у атару бившег истоименог села. Ово некадашње село, смештено између Радошина и Гложана, раселио је кнез Милош Обреновић припојивши га здруженом селу Гложана и Тушева (1825). Остале су рушевине старог манастира Златенца, код којих се народ окупљао о великим празницима. Његов ктитор био је деспот Стефан Лазаревић (1427). И тада је био посвећен Светим врачима Козми и Дамјану (1/14. јул). Обновљен је тек 14. јула 1966. године, када је епископ Хризостом извршио његово освећење.<sup>23</sup>

**Софроније.** Први помен неког монаха у Златенцу потиче из времена аустријске окупације северне Србије, 1734. године. Тада је затечен монах Софроније. То је једини податак о њему. Не зна се ни у каквом је стању био манастир. Око 1735. године у парохији ресавској не помињу се манастири, већ само села са бројем домова и венчанице првобрачних и другобрачних. Наведена су оближња села: Војска (10 домова), Гложани (11), Свилајнац (28), Грабовац (16) итд.<sup>24</sup>

Манастир Златенац је страдао у турском пустошењу овог краја, вероватно већ првој години њиховог повратка (1739). После неколико покушаја обнове овог манастира у XIX веку, тада метоха Миљковог манастира, два пута је освећен од епископа браничевског Хризостома, прво 14. јула 1966. године,<sup>25</sup> потом 14. јула 1984. године.<sup>26</sup>

Трећег марта 1980. године Златенац је изузет из састава Миљковог манастира и проглашен је самосталним општежитељним манастиром, са женским сестринством. За привремену настојатељицу именована је Јефимија, сестра Миљковог манастира, која је претходно била на испомоћи манастиру Покајници.<sup>27</sup>

Прво сестринство Златенца чинила је малобројна монашка група, која је дошла у Златенац крајем фебруара 1980. године. Оно је било у овом

<sup>23</sup> Мијатовић, 1930, Гложане и Радошин.

<sup>24</sup> Руварац, 1884, стр. 129.

<sup>25</sup> *Гласник СПЦ*, 12/1966, стр. 372.

<sup>26</sup> *Исто*, 2/1985, стр. 30.

<sup>27</sup> Митошевић, 1985, стр. 36–37.

саставу: старешина — монахиња Јефимија (Јовић; најпре настојатељица, потом игуманија), духовник — јеромонах Дамјан (Јовановић), намесница Гликерија (Јовић), монахиња Магдалина (Јовић), искушеница Госпава (Јовић) и старац — монах Јован (Голубовић).<sup>28</sup>

После првог сестринства, у Златенцу је служило и служи још петнаестак монахиња и три монаха: Вера, Вида, Евдокија, Јаков, Јустин, Јустина, Михаила, Надежда, Параскева, Серафима, Филонила, Фотина, Харитина (Ђокић) и Харитина (Томић).

Данашње сестринство чине монахиње Јустина (настојатељица) и Харитина (Томић), духовник Јустин и искушеница Ксенија Милићевић (из Јагодине).

### *Сестринство*

**Ангелина** (Смиљана) Марковић (1938–2016) замонашена је у расу у тимочком Букову од епископа тимочког Милутина. Служила је у Златенцу све до своје смрти.

**Вера** (Пелка) Тодоровић. Монахиња Вера је рођена 23. јула 1953. године. Замонашена је у расу 1. јула 1974. године у манастиру Тавна (задужбина краља Драгутина, посвећена Светој Тројици; 25 км јужно од Бијељине — Босна) од епископа Лонгина, потом у малу схиму од епископа браничевског Игнатија (2013).<sup>29</sup> У Златенцу је углавном обављала дужност благајнице.<sup>30</sup>

**Вида** (Видосава), мајка епископа браничевског Игнатија (Мидић), живела је од 1928. до 2022. године. Замонашена је у позним годинама живота. Упокојила се у Златенцу, а сахрањена је на малом монашком гробљу, поред цркве.

**Гликерија** (Славка) Јовић, рођена је у босанском Тобуту, где је завршила основну школу. Замонашена је у расу у Златенцу 16. априла 1981. године од игумана Доситеја (духовник манастира Жиче). Наставила је да служи у овом моравско-ресавском манастиру.<sup>31</sup>

**Дамјан** (Мирослав) Јовановић. О. Дамјан је рођен у Гложану 19. марта 1921. године, где је завршио основну школу. Замонашио се у малу схиму у оближњем манастиру Златенцу 16. априла 1981. године од игумана жичког Доситеја. Исте године, већ 8. маја рукоположен је у чин ђакон у Пожаревцу и после два дана у јеромонаха, оба пута од истог епископа, Хризостома браничевског и у истом граду. Служио је у Златенцу као духовник

<sup>28</sup> Исто, стр. 44.

<sup>29</sup> *Браничевски весник*, 5/2013, стр. 12.

<sup>30</sup> Књига монаха..., стр. 243.

<sup>31</sup> Исто, стр. 395.

од оснивања првог сестринства (1980), па све до своје смрти 1996. године. Сахрањен је поред манастирске цркве.<sup>32</sup>

**Евдокија** (Радмила) Милетић. Монахиња Евдокија је рођена 1922. године. Замонашена је у малу схиму 2. фебруара 1992. у Златенцу од игумана Тадеја Штрбуловића, старешине манастира Витовнице. У Златенцу је имала дужност опште послушање. Упокојила се 2006. године, а сахрањена је покрај манастирске златеначке цркве.<sup>33</sup>

**Јаков** Стејић. Монах Јаков добио је канонски пријем за епархију браничевску 28. новембра 2008. године. Већ 18. јануара наредне године постављен је за духовника манастира Златенац. Међутим, напустио је овај моравско-ресавски манастир после добијеног канонског отпуста за Епархију шумадијску 2. децембра 2011. године.<sup>34</sup>

**Јефимија** (Цвија) Јовић. Мати Јефимија је рођена 24. априла 1934. године у босанском Тобуту. Замонашена је у малу схиму 18. октобра 1959. године у Миљковом манастиру од епископа браничевског Хризостома.<sup>35</sup> Као монахиња овог моравског манастира, она је послата у Покајницу на испомоћ (куварица). Потом је 2. јула 1977. године упућена у сестринство манастира Темске, затим у Златенац, где је обновила манастир.<sup>36</sup>

Мати Јефимија се по својој молби и молби о. Јована Голубовића, 30. јануара 1979. године доселила са својом мајком, сестром и о. Јованом у Златенац. Народ их је весело дочекао и пружио помоћ у храни. „Водовод“ из Крагујевца допустио је повезивање манастира за свој трансформатор и тако омогућио неопходну струју у фази зидарских радова. У помоћ су притекли и гложанска црквена општина, јагодинско предузеће „Каблови“, Регионални завод за заштиту споменика културе и други.

Надлежни епископ Хризостом наградио је вредну монахињу Јефимију, прву настојатељицу манастира Златенца, чином игуманије са крстом 14. јула 1981. године.<sup>37</sup>

Манастир Златенац је коначно проглашен за самосталан општежитељни манастир 1980. године.<sup>38</sup> Мати — игуманија Јефимија упокојила се 2. фебруара 2022. године и сахрањена је после два дана у црквеној порти.<sup>39</sup>

**Јован** (Божидар) Голубовић. О. Јован је рођен 18. марта 1900. године у Лапову, где је завршио основну школу. После споразумног развода, замонашио

<sup>32</sup> Исто, стр. 394; *Гласник СПЦ*, 4/1997, стр. 64.

<sup>33</sup> Књига монаха..., стр. 397.

<sup>34</sup> Књига монаха..., стр. 204.

<sup>35</sup> Књига монаха..., стр. 322.

<sup>36</sup> Казивање настојатељице Златенца Јустине.

<sup>37</sup> Књига монаха..., стр. 322.

<sup>38</sup> Митошевић, 1985, стр. 44.

<sup>39</sup> Споменица парохије црквеначке, 2012.



се у малу схиму у Покајници<sup>40</sup> 4. октобра 1964. године од игумана Васијана Мишића. После боравка у Покајници и тимочком Суводолу (Епархија тимочка, од 21. октобра 1972. године),<sup>41</sup> дошао је у Златенац на позив монахиње Јефимије да заједно обнове манастир који се налазио у рушевинама.<sup>42</sup> Он је у сестринству овог манастира обављао дужност еклесијарха (црквењак). Упокојио се 6. фебруара 1988. године.<sup>43</sup> Сахрањен је поред своје монашке браће и сестара, поред цркве.

**Јустин (Стефан) Нешић.** О. Јустин, родом из Велике Плана, свршени богослов и студент Богословског факултета у Београду, рођен је 1. септембра 1999. године. Рукоположен је у јерођакон 4. септембра 2021. у Заови и наредног дана у јеромонаха у Рановцу од епископа браничевског Игнатија.<sup>44</sup>

**Јустина (Наташа) Вујиновић.** Мати Јустина, рођена 1995. године у Смедереву, где је завршила основну школу и гимназију, а потом је студирала у Београду на Филолошком факултету. У време студија добила је монашки призив и 4. марта 2016. године долази у манастир Златенац, где је најпре служила као искушеница. Тамо је замонашена у расу 13. августа 2019. године од владике Игнатија (Мидић), после одласка монахиње Јефимије. Потом је 18. јуна 2021. године постављена за настојатељицу у истом манастиру, након одласка монахиње Параскеве Тодоровић. Мати Јустина је уз благослов владике Игнатија, успела да заврши манастирски конак.

Данашње сестринство манастира Златенца (2022) чине: настојатељица Јустина, расофорна монахиња Харитина (Милена) Томић, духовник Јустин (Стефан) Нешић и искушеница Ксенија Милићевић из Јагодине.<sup>45</sup>

**Магдалина (Милија) Јовић.** Мати Магдалина, рођена 16. јула 1945. године у босанском Тобуту, завршила је основну школу у истом селу. Замонашена је у расу 6. марта 1977. године у манастиру Темска, од епископа нишког Иринеја (каснији патријарх). Потом је отишла у Златенац, код мајке и сестре, где је имала дужност опште послушање. Отишла је у Рукумију 1987. године.<sup>46</sup>

**Надежда (Надежда) Јовановић.** Монахиња Надежда, рођена је у Кушиљеву 14. јануара 1930. године.<sup>47</sup> Замонашена је као инокиња у Златенцу 13.

<sup>40</sup> Ивановић, 2021, стр. 89.

<sup>41</sup> Књига монаха..., стр. 378.

<sup>42</sup> Митошевић, 1985, стр. 38–41.

<sup>43</sup> Књига монаха..., 378; *Гласник СПЦ*, 1/1989, стр. 6.

<sup>44</sup> Казивање настојатељице Јустине.

<sup>45</sup> Исто.

<sup>46</sup> Књига монаха..., стр. 396.

<sup>47</sup> Исто, стр. 201.

јула 2000. године у малу схиму, добивши исто име, Надежда.<sup>48</sup> У Златенцу је имала дужност опште послушање.<sup>49</sup>

**Параскева** (Милица) Тодоровић, Монахиња Параскева, рођена сестра Вере Тодоровић, дошла је из околине Зворника (Босна). Замонашена је у расу 28. августа 1966. године од епископа Лонгина,<sup>50</sup> потом у малу схиму у Златенцу од епископа браничевског Игнатија.<sup>51</sup> У Златенцу је обављала дужност настојатељице од 26. априла 2012. до средине јуна 2021. године, до њеног одласка из овог манастира.

**Филонила** (Јелена) Шкундрић. Монахиња Филонила је рођена у децембру 1959. године у Загребу.<sup>52</sup> Замонашена је у расу у Грнчарици, код Баточине, од епископа шумадијског Саве Вуковића, а у малу схиму у Златенцу 2013. године од епископа Игнатија (Мидић).<sup>53</sup> У Златенцу је обављала црквену службу.<sup>54</sup>

**Фотина** (Радмила) Ђорђевић. Монахиња Фотина је рођена 10. августа 1953. године у Ђуприји.<sup>55</sup> Ступила је у манастир 21. јануара 1992. године. Замонашена је као инкокиња у малу схиму у Златенцу 13. јула 2000. године од епископа браничевског Игнатија, добивши име Фотина.<sup>56</sup> У истом манастиру обављала је опште послушање.

**Харитина** Ђокић. Монахиња Харитина боравила је у неколико манастира: Св. Петки, Копорину (од 15. маја 2008. године), Нимнику (од 20. августа 2008) и Златенцу (од 23. јуна 2009. године). Десетог августа 2012. године отишла је из Златенца после добијеног канонског отпуста.<sup>57</sup>

**Харитина** (Милена) Томић. Монахиња Харитина Томић рођена је 17. октобра 1984. године. Замонашена је 13. децембра 2020. године, после четворогодишњег искушеништва, у расу од витовничког јеромонаха Андреја Јовића. У Златенцу је задужена за опште послушање.<sup>58</sup> Данас је монахиња златеначког сестринства.

Монахиња Серафима (Наталија) Петровић (1927–2003) није служила у Златенцу, већ је тамо, по њеној жељи, само сахрањена.

---

<sup>48</sup> *Гласник СПЦ*, 7/2001, стр. 152.

<sup>49</sup> Књига монаха..., стр. 201.

<sup>50</sup> Исто, стр. 420.

<sup>51</sup> *Браничевски весник*, 5/2013, стр. 12.

<sup>52</sup> Књига монаха..., стр. 239.

<sup>53</sup> *Браничевски весник*, 5/2013, стр. 12.

<sup>54</sup> Књига монаха..., стр. 239.

<sup>55</sup> Књига монаха..., стр. 200.

<sup>56</sup> *Гласник СПЦ*, 7/2001, стр. 152.

<sup>57</sup> Књига монаха..., стр. 202.

<sup>58</sup> Казивање мати Јустине из Златенца.

## Манастир Радошин

Манастир Радошин, посвећен Успењу Пресвете Богородице (15/28. август), изграђен је почетком XV века. Задужбина је деспота Стефана Лазаревића или неког његовог војводе, можда угледног деспотовог велможе Радослава Михаљевића. По једном предању, овај манастир је подигла Рада, Златкова и Миљкова сестра. По другом, у ово село се први населио неки Радош.<sup>59</sup>

Манастир, недалеко од Велике Мораве (500 м), страдао је у турском пуштошењу, вероватно у другој половини XV века. Његова обнова почела је у време прве владе кнеза Милоша Обреновића (1815–1839). Тада се манастирска парохија састојала из три села — Гложана, Радошина и Бресја. Потом су гложанској цркви припадале две парохије — гложанска (Гложане, Бресје, Радошин и Војска) и црквеначка (Црквенац и Врлане). Овакав распоред парохија остао је све до времена подизања нових цркава.<sup>60</sup>

После обнове цркве и манастирског конака, епископ браничевски Хризостом осветио је радошинску цркву 28. августа 1966. године.<sup>61</sup> Међутим, успон манастира почиње тек доласком две рођене сестре — монахиње из дубничке породице Миљковић, Нимфодоре и Митродоре. Ова изузетно побожна породица земљорадника Милана Миљковића потпуно се посветила свештенству и монаштву: супруга Јаворка (монахиња Софија), две ћерке монахиње, а трећа, Снежана је попадија, супруга баточинског пароха Звонимира Витића (протојереј — ставрофор) и три сина свештеника (Драгољуб, Миодраг и Стојан).<sup>62</sup>

Стојан Миљковић, свештеник војштанске парохије, данас у пензији, служио је у четири села: Војсци, Рајкинцу, Мачевцу и Радошину (1971–2002). Пошто у Војсци тада није било парохијске цркве служио је у манастиру Томић (после повратка из Раброва), а живео је у Војсци. У време његовог служења на овој парохији изграђен је пут до манастира Томић и трафо-станица у манастирској порти. Уведен је телефон у манастиру. У новој цркви Св. Сава у Војсци постављено је звоно и иконостас са иконама, потом два сата на торњу звоника и изграђен је трем у истој цркви. Епископ Игнатије освештао је ову цркву 13. септембра 1998. године.<sup>63</sup>

Прота Стојан је у октобру 2000. године започео изградњу конака, сале и мале капеле у Радошину. Завршени конак је опремљен за живот монахиња.

<sup>59</sup> Мијатовић, 1930, стр. 225.

<sup>60</sup> Думић, Ђокић, Николић, 2008, стр. 34.

<sup>61</sup> Гласник СПЦ, 12/1966, стр. 372.

<sup>62</sup> Казивање протојереја-ставрофора Стојана Миљковића.

<sup>63</sup> Споменица парохије војштанске.

Касније, 2004. године епископ Игнатије је прогласио цркву Радошин за манастир, пошто је раније осветио.<sup>64</sup>

**Митродора** (Лепосава) Миљковић. Мати Митродора је рођена 15. октобра 1944. године у дубничкој богомољачкој породици, код Свилајнца, где је завршила основну школу. Она је од 1956. године искушеница, као девојчица од 12 година у рудничком манастиру Благовештење. Замонашена је у расу 18. августа 1963. године у истом манастиру од епископа шумадијског Валеријана. Служила је у неколико манастира: Благовештењу (1956–1984), Јошаници (код Јагодине, 1984–1998), Својнову, Нимнику, Туману (1999–2001) и Радошину (2001 — 5. септембар 2021).<sup>65</sup> После добијеног канонског пријема, Митродора прелази у Епархију браничевску, најпре у манастир Нимник.<sup>66</sup> Замонашена је у чин мале схиме у Радошину 23. септембра 2005. године.<sup>67</sup> У истом манастиру је произведена у чин игуманије 28. августа 2008. године од епископа Игнатија (Мидић).<sup>68</sup> Она је са сестром Нимфодором дошла у новоосновани манастир Радошин 2001. године (прве монахиње овог манастира). Затекле су тамо свога брата Стојана, пароха војштанског. Она је са својом сестром и верницима урадила завршне радове на конаку, којег је раније о. Стојан озидео и покрио. Упокојила се 5. септембра 2021. године у истом манастиру. Сахрањена је у манастирској порти, покрај њене мајке, монахиње Софије.

**Нимфодора** (Јованка) Миљковић. Игуманија Нимфодора је рођена у Дубници, код Свилајнца 9. децембра 1946. године у богомољачкој породици Милана и Јаворке. Завршила је основну школу у родном селу.<sup>69</sup> Отишла је млада у манастир, као дванаестогодишња девојчица 1958. године, са старијом сестром Митродором. Најпре је замонашена у расу 18. августа 1965. године у рудничком манастиру Благовештење, после седам година искушеништва, почетком пунолетства.<sup>70</sup> На Руднику је остала до канонског пријема за Епархију браничевску (1999).<sup>71</sup> Замонашена је у малу схиму у Радошину 2005. године.<sup>72</sup> Најпре је била настојатељица, а после сестрине смрти и игуманија (почетак 2022). Она и данас управља манастиром Радошином, а раније је служила са сестром, поред наведених манастира, и у Јошаници, Својнову, Нимнику и Туману.

<sup>64</sup> Ивановић, 2016, стр. 315; Миладиновић, 2012, стр. 79–81; *Гласник СПЦ*, 12/1966, стр. 372.

<sup>65</sup> Казивање мати — игуманије Нимфодоре; *Књига монаха...*, стр. 284.

<sup>66</sup> *Гласник СПЦ*, 5/1998, стр. 2.

<sup>67</sup> *Гласник СПЦ*, 1/2006, стр. 118.

<sup>68</sup> *Књига монаха...*, стр. 284.

<sup>69</sup> *Књига монаха...*, стр. 285.

<sup>70</sup> Казивање игуманије Нимфодоре.

<sup>71</sup> *Гласник СПЦ*, 5/1999, стр. 82.

<sup>72</sup> *Гласник СПЦ*, 4/2006, стр. 118.

Поред игуманије Нимфодоре, данашње сестринство чине монахиње Нина и Марија и монах Константин.

**Нина** (Мирјана) Ивановић. Монахиња Нина је рођена 1961. године у Каони код Кучева. Замонашена је у расу у фебруару 2022. године у Радошину.<sup>73</sup>

**Марија** (Линда) Гицић. Монахиња Марија је рођена 1961. године у Доброј Води код Јагодине. После 12 година искушеништва, замонашена је у расу 19. августа 2020. године у манастиру Коморане код Крушевца. Дошла је у Радошин у августу 2022. године.<sup>74</sup>

**Софија** (Јаворка) Миљковић. Монахиња Софија, мајка Митродоре и Нимфодоре, рођена је 1923. године у Дубници. Замонашена је у расу у Радошину 2020. године од монаха Доситеја из Гргетеге, по благослову епископа Игнатија (Мидић).<sup>75</sup>

**Константин** Драгићевић. Монах Константин је рођен 1968. године у Земуну. Замонашен је у расу у Радошину у фебруару 2022. године.<sup>76</sup>

\*

На крају, да кажемо да Св. Литургију недељом и празницима служе у Радошину протојереј — ставрофор Стојан Миљковић, у Томићу јеромонах Николај и у Златенцу јеромонах Јустин.

---

<sup>73</sup> Казивање игуманије Нимфодоре.

<sup>74</sup> Казивање монахиње Марије.

<sup>75</sup> Казивање игуманије Нимфодоре.

<sup>76</sup> Казивање монаха Константина.

## Прилог



*Ман. Злајенац:  
јеромонах Дамњан*



*Ман. Злајенац:  
схимонах Јован (Голубовић)*



*Ман. Злајенац:  
ијуманија Серафима*



*Ман. Злајенац:  
ијуманија Јефимија*



*Ман. Злајенац:  
монахиња Меланија*



*Ман. Злајенац:  
монахиња Евдокија*



Ман. Злайїенац:  
монахиња Анїелина



Ман. Злайїенац:  
Надежда



Ман. Томић:  
монах Теодосије (Душанић)



Пройосинђел Николај (Руменић) и сестринство манастира Св. айосїола Томе исїред кайеле Св. Јована Кронїїанскої, 15. јул 2018. Слева: монахиња Софронїја (Марїїнова), маїи Серїја (Пеїровић, настїојатїельїца манастира и монахиња Стїефанида (Чолић)



Монашїво манастира Радошин: иїуманија Нимфодра (у средини) са монахињама Нином и Маријом и монахом Консїанїїном, исїред радошиньске Цркве 2022. їодине.



*Монахиња Вида са владиком Игнајијем.*



## Извори

*Браничевски весник*, 5/2013.

*Гласник СПЦ*, 12/1966, 2/1985, 1/1989, 9/1993, 5, 9/1994, 5/1998, 5/1999, 7/2001, 4/2006.

Ивановић, Д. (2014). *Свешћенослужитељи Браничевске епархије: А–Љ*. Пожаревац: ОПК.

Казивања Добрице Радојичића из Крњева, настојатељица Сергије и Јустине и игуманије Нимфодоре.

Књига монаха и монахиња Браничевске епархије.

Милошевић, Р. (2003). *Српска епархија браничевска, Шемањизам*. Пожаревац: Епархија браничевска.

Надгробни споменици у манастирским гробљима у Томићу, Златенцу и Радошину.

*Саборнось*, 1–4/2002.

Споменица парохије војштанске.

## Литература

Думић, О., Ђокић, Н., Николић, Д. (2008). *Блајослов манасџира Пресвешће Бојородице, Радошин*. Радошин.

Думић, О. (2018). Манастир Томић. *Гласник СПЦ*, 369–383.

Ивановић, Д. (2016). *Свешћенослужитељи Браничевске епархије: М–Ш*. Пожаревац: ОПК.

Ивановић, Д. (2021). Монаштво Покајнице. *Саборнось*, 15, 81–102.

Мијатовић, С. (1930). Ресава. *Насеља и њорекло сџановнишџва*. *Српски ејнојрафски зборник*, XLVI, 233–234.

Миладиновић, М. (2012), *Радошин*. Свилајнац.

Митошевић, Д. (1985). *Манасџир Злајненац у Ресави*. Смедерево.

Руварац, Д. (1884). Митрополија београдска око 1735. године. *Сјоменик*, XLII. Београд.

Стојаковић, М. (1987). *Браничевски џефџер (1467)*. Београд: Историјски институт.

Darko Ivanović

National Library "Radoje Domanović", Velika Plana

## Monasticism of the Moravian and Resavian Monasteries, I (Tomić, Zlatenac, Radošin)

The four active monasteries on the right bank of the Velika Morava River (Tomić, Zlatenac, Radošin and the Monastery of Miljkovo) can be said to belong to the group of Moravian monasteries, although they are usually included in Resavian monasteries. The common characteristic of these monasteries is their medieval origin. The first three mentioned monasteries have been renovated recently (the status of the monastery Tomić was renewed in 1992, while Zlatenac was renovated in 1980 and Radošina in 1966). The Miljkov monastery was restored much earlier — first at the end of the 18th century and again in 1856. The mentioned monasteries have their sisterhood, although there used to be only few monks in the past here. The Miljkov monastery is an exception since it had a large number of monks in the period between the two world wars.

**Key words:** Tomić, Radošin, Zlatenac, monks, nuns.

---

Датум пријема чланка: 07. 09. 2022.

Датум прихватања чланка за објављивање: 28. 10. 2022.